

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

קונטרס

ר"ח כסלו - תש"נ

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל שליט"א

שני אורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה שלישית

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושלש לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות גדולות
צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

פתח דבר

לקראת יום הבהיר ראש חודש כסלו הבעל"ט — הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה ויתן לך גו', שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דש"פ תולדות, מבה"ח כסלו התשכ"ח.

מערכת „אוצר החסידים“

מוצש"ק מברכים כסלו שנת ה'תש"נ (ה' תהא שנת נסים),
מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק,
שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ"י.

בס"ד. ש"פ תולדות, מבה"ח כסלו ה'תשכ"ח

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ וגו', וידוע הדיוק בזה, הרי כל הברכות הם משם הוי', דשם אלקים הוא מדת הדין והצמצום והברכות שענינם הוא המשכה והשפעה הם משם הוי', וכמו ברכת כהנים שבכל ג' הפסוקים נזכר שם הוי', ובברכה זו אומר ויתן לך האלקים. ויש להוסיף, שדיוק זה (שגבי ברכה נזכר שם אלקים) הוא גם בברכה הראשונה שנתברך יצחק אחרי מות אברהם דכתיב בה' ויברך אלקים את יצחק בנו. דבכל הברכות שברך הקב"ה את אברהם [וגם בהברכות שברך את יצחק שלאח"ז] נאמר שם הוי', ומזה משמע, דברכה הראשונה שברך את יצחק שנאמר בה ויברך אלקים והברכה שברך יצחק ויתן לך האלקים שייכות זל"ז.

(ב) וי"ל נקודת הביאור בזה ע"פ המבואר בסידור (עם דא"ח) שער התקיעות, שההשפעה הנמשכת מהגבורות היא גדולה יותר מההשפעה הנמשכת מהחסדים. כי חסדים הם בטבע הקרירות ולכן ההשפעה מהם היא באופן של תגבורת, ועד לריבוי בלי גבול. ועפ"ז מבאר שם שדוקא יצחק ברך ברכות נעלות כאלו (מטל השמים ומשמני הארץ וגו'), שלא מצינו ברכות כאלה לא באברהם ולא ביעקב, כי יצחק הוא גבורה, ולכן הברכות דיצחק הם בריבוי גדול. ועפ"ז יש לומר פירוש הכתוב, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלקים את יצחק בנו, דבחי אברהם (בחנינת חסדי) האיר בחינת החסד דלמעלה, ולאחרי מות אברהם, שאז היתה ההנהגה (כולל ההנהגה דלמעלה) ע"פ מדתו של יצחק, גבורה, נמשכו הברכות מהגבורות דשם אלקים שהם ברכות נעלות יותר מהברכות הנמשכות מהחסדים. וזהו גם שבברכת יצחק ליעקב כתיב ויתן לך האלקים, שההשפעה תהי' בריבוי ובתגבורת.

(ג) והנה הברכה שברך יצחק ויתן לך האלקים היא ברכה נעלית יותר מהברכה דויברך אלקים את יצחק בנו. שהרי הברכה שנתברך יצחק מאלקים היתה

- (1) פרשתנו (תולדות) כז, כח.
- (2) ד"ה ויתן לך בתרי"ח פרשתנו (ת, סע"א). אוה"ת פרשתנו (קסא, סע"ב). רד"ה זה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' סה). תרס"ו (המשך תרס"ו ע' פה). תרפ"ד (סה"מ תרפ"ד ע' קג). ה"תשי"ב (סה"מ ה"תשי"ב ע' 66). ועוד.
- (3) נשא ו, כד"כו.
- (4) חיי שרה כה, יא.
- (5) ר"פ לך לך. שם יב, ז. יג, יד ואילך. ועוד. וירא כב, טז ואילך. חיי שרה כד, א.
- (6) פרשתנו כו, ב ואילך. שם, יב, כד.
- (7) בדיה להבין ענין תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט — רמו, א"ב.
- (8) זח"ג ג, סע"ב ואילך (ברע"מ). ז"ח ר"פ תולדות (כו, ג). ובכ"מ.
- (9) ראה סידור שם, שההשפעה מהגבורות דיצחק היא דוקא לאחרי שנמתקות בהחסדים דאברהם. ועפ"ז י"ל לשון הכתוב את יצחק בנו — בנו של אברהם.

נמשכת לבניו גם אם לא הי' מברכם, וכפירוש רש"י עה"פ¹⁰ ויברך אלקים את יצחק בנו, שאברהם נתיירא לברך את יצחק מפני שצפה את עשיו יוצא ממנו, אמר יבוא בעל הברכות ויברך את אשר ייטב בעיניו ובא הקב"ה וברכו. דמזה מובן, דכמו שבאם הי' אברהם מברך את יצחק, היתה נמשכת הברכה גם לעשו גם אם לא הי' מברכו, כמו"כ הוא גם בנוגע להברכה שברך אלקים את יצחק, דברכה זו נמשכה מעצמה לשני בניו, גם לעשו. והברכה שברך יצחק ויתן לך האלקים מטל השמים וגו' היא ברכה נעלית יותר. וזהו גם מה שיעקב השתדל ביותר ועשה כמה ענינים שלא כדרכו¹¹ בכדי לקבל הברכות, אף שהברכה דויברך אלקים את יצחק היתה נמשכת אליו מעצמה, כי הברכה ויתן לך האלקים מטל השמים וגו' היא נעלית יותר מהברכה דויברך אלקים את יצחק.

(ד) ויובן זה בהקדים המבואר בתו"א פרשתנו¹² ובכמה דרושים¹³, דזה שרצה יצחק לברך את עשו אף שידע שאין שם שמים שגור בפיו¹⁴, כי יצחק ראה שבעשו יש ניצוצות דקדושה גבוהים מאד, ולכן רצה לברכו, להמשיך עליו אור עליון, שע"ז יתבררו הניצוצות שבו. אלא, שבאם הי' נמשך אור זה על עשו (שלא ע"י יעקב) הי' באחד משני פנים, או שהי' נבלע בו או שהיתה מתבטלת מציאותו. ובכדי שיהי' הבירור דעשו הוא ע"י יעקב דוקא. ולכן סיבב הקב"ה שיצחק יברך את יעקב והמשכת אורות העליונים (טל השמים ומשמני הארץ) תהי' ליעקב, שע"ז יברר את הניצוצות שבעשו.

(ה) ולהבין מהי הבחינה דאורות העליונים שעל ידם מתבררים הניצוצות, יובן זה מהמבואר בתו"א שם ובדרושים הנ"ל¹⁵, שהקליפות הם במספר י"א. דבקדושה הוא מספר עשר, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר¹⁶, משא"כ בסמ"א יש י"א כתרין דמסאבותא¹⁷. וזהו גם שבקטורת היו י"א סממנים, בכדי לברר את הי"א

10 חיי שרה שם. וראה גם תנחומא באבער לך לך ה. וש"נ.

11 היפך הטבע דיעקב איש תם (פרשתנו כה, כו). וראה סה"מ התשי"ג ע' 186, דעשיית עניני מרמה ע"י יעקב איש תם, הוא, מס"נ ממש, ואעפ"כ עשה זה בכדי לקבל הברכות.

12 ד"ה ראה ריח בני (כ, ב ואילך). וראה הגהות הצ"צ על המאמר — באוה"ת פרשתנו קמד, א ואילך. שם קנו, א ואילך.

13 ד"ה ויתן לך תרניד. תרפ"ד. התשי"ב. ועוד.

14 פרשי פרשתנו כו, כא.

בב"ר פרשתנו (פס"ה, יט): שאין עשו מזכיר שמו של הקב"ה. ולכאורה צ"ל שכ"ה גם הכוונה בפירוש רש"י שם. כי באם נאמר שכוונת רש"י היא רק, שאין ש"ש שגור בסו"ר (אבל לפעמים הוא מזכירו) — זה שאמר (פעם אחת), כי הקרה ה' אלקיך (פרשתנו שם, כ) לא הי' מטיל ספק אצל יצחק אם זה עשו. ולהעיר שבדיה ויתן לך תרניד (סה"מ תרניד ע' סה) מביא מפירש"י, דאין עשו מזכיר שם שמים.

15 וראה גם ד"ה בסוכות תשבו התשמי"א ס"ג ובהנשמך שם (סה"מ מלוקט ח"א ע' קכג ואילך).

16 ספר יצירה פ"א מ"ד. וראה זח"ב קפו, ב. פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ו.

17 ראה ע"ח שער יא (שער המלכים) פ"י. פע"ח שער ו (שער הקדישים) פ"ד. וראה (נוסף לתו"א

ואוה"ת שם) בהנשמך בדיה בסוכות תשבו הנ"ל הערה 48.

כתרין דמסאבותא. וזה שהסט"א היא במספר י"א, הוא, כי מונים גם את החיות שמחי' אותם. דבקדושה החיות של הע"ס [ועד"ז כל ענין שבקדושה, שכל ענין הוא במספר עשרי¹⁸] נמשך בפנימיותם ומתאחד עמהם, ולכן אינו נמנה בפני עצמו. משא"כ בסט"א, החיות שמחי' אותם מובדל מהם [דאם הי' נמשך בתוכם בפנימיותם הי' מובלע בהם ולא הי' בחינת חיות], ולכן הוא נחשב בפני עצמו.

והנה הסט"א היא לעומת זה דקדושה. ומוזה מובן, דזה שבלעו"ז יש בחינה הי"א שמובדלת מהעשר, יש גם בקדושה לעו"ז, שישנה מדריגה שלמעלה מהע"ס ומובדלת מהם. [אלא שבקדושה, בחינה זו אינה החיות של הע"ס [דהחיות של הע"ס מתלבש בתוכם ומתאחד עמהם כנ"ל. ובחינת המקיף שלמעלה מהע"ס הוא ענין לעצמו¹⁹] ולכן אינה נמנית עמהם, אנת הוא חד ולא בחושבן²⁰, משא"כ בסט"א, שבחינת המקיף הוא החיות שלהם, צריך לכלול גם את המקיף במספרם (כי בלי המקיף אין להם חיות²¹), ולכן הם במספר י"א]. ועפ"ז מובן, שהבירור די"א כתרין דמסאבותא הוא ע"י המשכת המקיף שלמעלה מע"ס, שאינו נמנה עמהם (בחינת עתיק²²), דוגמת בחינה הי"א שבסט"א שהיא מובדלת מהם כנ"ל. וזהו ויתן לך האלקים מטל השמים, דענין הראשון שבברכת יצחק הוא טל, טלא דעתיקא²³, כי בכדי לברר הניצוצות שבעשו הוא ע"י המשכת בחינת עתיק, כנ"ל.

ו והנה בכדי שתהי' המשכת עתיק למטה ועד שע"ז יהי' בירור הניצוצות שבסט"א, הוא דוקא ע"י המשכת עצמות אוא"ס שלמעלה גם מעתיק. דעתיק מצד עצמו, מכיון שענינו הוא שהוא נעתק ומובדל מהשתלשלות (עתיק מלשון נעתק²⁴), אא"פ שיומשך למטה, ובכדי שיומשך למטה הוא דוקא ע"י עצמות אוא"ס שאינו מוגדר בשום גדר. ועפ"ז יובן העילוי והחידוש דברכת יצחק ויתן לך האלקים גו' על ויברך אלקים את יצחק, כי הברכה ויתן לך האלקים היא שתהי' ההמשכה למטה לברר את הניצוצות שבעשו, והמשכה זו היא מעצמות אוא"ס, כנ"ל. וזהו ויתן לך האלקים (האלקים בה' הידיעה), בחינת העלם העצמי דא"ס, שמשם הוא כח הבירורים²⁵.

(18) פרדס שער ב (שער טעם האצילות).

(19) ראה ד"ה ויתן לך תרניד (סה"מ תרניד ע' סח).

(20) תקי"ז בהקדמה (פתח אליהו"י יז, א).

(21) ראה ד"ה ויתן לך הנ"ל (סה"מ שם ע' סז).

(22) ראה ד"ה הנ"ל שם ע' סח אופן הבי'.

(23) זהר פרשתנו קמג, ב. תוי"א פרשתנו שם (כ, ג).

(24) תוי"א מג"א צח, רע"ג. ובכ"מ.

(25) סד"ה ויתן לך תרס"ז (המשך תרס"ז ס"ע צג).

וזהו²⁶ מה דאיתא במדרש²⁷ מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ זו משנה דגן זה תלמוד וכו', דלכאורה אינו מובן, הרי גם לולי ברכת יצחק היתה התורה ניתנת לישראל, שהרי כוונת הבריאה היתה בשביל שישראל יקבלו את התורה ותנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית כו' אם ישראל מקבלים התורה כו'²⁸, ומהו שברכו בתורה. וידוע הביאור בזה, דברכת יצחק היתה על ענין היגיעה בתורה שע"ז מגיעים למעלה מבחינת התורה כמו שהיא מצד עצמה. דהתורה מצד עצמה היא חכמתו של הקב"ה, ולמעלה יותר — חכמה סתימאה, וע"י היגיעה בתורה, יגיעה בדרך אור חוזה, מגיעים להעלם העצמי (דתורה), עינ' לא ראתה אלקים זולתך.

ז) ויש להוסיף, דמכיון שבסט"א הוא במספר י"א, היינו שגם המקיף נכלל בהמספר, לפי שהוא החיות שמח' אותם כנ"ל, לכן, ע"י בירור הי"א כתרין דמסאבותא, נעשה עד"ז גם בקדושה, שגם בחינת עתיק (שהיא לא בחושבן הספירות) נמשכת בהע"ס בפנימיותם³⁰. וענין זה הוא חידוש גדול יותר מההמשכה דעתיק לברר בירורים (שההמשכה למטה היא רק נתינת כח). ומזה מובן, שבענין זה (המשך עתיק בהע"ס בפנימיותם, שנעשה ע"י עבודת הבירורים) מתגלה גם העצמות (שאינו מוגדר בשום גדר) עוד יותר³¹. וזהו ויתן לך, יתן ויחזור ויתן³², דנתינה הראשונה היא המשכת העלם העצמי (ויתן לך האלקים) בכדי לברר בירורים, וזה שיחזור ויתן, הוא המשכת וגילוי העצמי שנעשה ע"י עבודת הבירורים.

וע"י ויתן לך האלקים, המשכת העלם העצמי בשני אופנים הנ"ל (יתן ויחזור ויתן), נמשך גם מטל השמים ומשמני הארץ וגו', מקרא משנה וכו', וגם מטל השמים כפשוטו, דטל לא מיעצר³³ (ובפרט שמלכתחילה אין סלקא דעתך לעכב ח"ו), וכן משמני הארץ ורוב דגן ותירוש כפשוטם, ובתכלית ההרחבה, ועד לבנין בית המקדש השלישי, יעקב שקראו בית³⁴, ומשם אורה יוצאת לכל העולם כולו³⁵, שעושים את כל העולם דירה לו יתברך.

- 26) בהבא לקמן (עד סוף הסעיף) — ראה ד"ה ויתן לך תרס"ו. וראה גם ד"ה ויאמר לו יהונתן היתשלא (סה"מ מלוקט ח"א ע' קיג ואילך).
- 27) ב"ר פרשתנו פס"ו, ג.
- 28) שבת פח, א.
- 29) ישעי' סד, ג.
- 30) ראה עד"ז ד"ה ויתן לך תרנ"ד (סה"מ שם ע' סח).
- 31) להעיר מהמשך תרס"ו שם (ס"ע צג). ויתן לך האלקים (העלם העצמי) שיהי' בכחו לברר בירורים, וע"י הבירורים יהי' גילוי בחי' העלם העצמי.
- 32) פרשי' עה"פ, מב"ר פרשתנו פס"ו, ג.
- 33) תענית ג, א.
- 34) שבת קיח, ב.
- 35) ראה ירושלמי ברכות פ"ד סוף ה"ה. ויקיר פל"א, ז. וראה מנחות פו, ב ובפרשי' שם.